

tydning en mere rationel Benyttelse af Bandet har for Agerbruget og for den økonomiske Udvikling i det Hele taget af disse Egne. Men samtidig har man ved Anvendelsen af Lovgivningens Bestemmelser paa dette Omraade bragt i Erøring, at der var flere Punkter, der kunde trænge til at fuldstændiggjøres og tydeliggjøres, saavel som ogsaa at der var Huller i Lovgivningen, der kunde behøve at udfyldes. I denne sidste Henseende er der ogsaa i dette Lovudkast foreslaaet flere vigtige Bestemmelser. Men desforuden er der et Spørgsmaal af mere almindelig Betskaffenhed, et Principspørgsmaal, som kommer frem i begge Afnit, og som den ærede Indenrigsminister allerede ved Sagens Fremlæggelse i sit Foredrag betegnede som en Sag af alvorlig Betskaffenhed, nemlig om man ikke i sine Bestrebelser for at støtte Agerbruget kunde have traadt den Enkeltes Ret for nær i hans Krav paa at nyde fuld Betsyttelse for en fri og uhindret Benyttelse af sin Eiendom. Jeg er fuldstændig enig med den ærede Minister i denne hans Betragtning. Det kan ikke negtes, at der paa flere Steder i dette Lovudkast findes Bestemmelser, som gjøre Indgreb i Eiendomsretten, og det maa derfor nøie paaagtes, at dette ikke sker uden der, hvor man er ligesrem nødt dertil, og overfor større og almene Interesser eller — hvad der vel kan anses som ensbetydende med almene Interesser — Interesser for større Lokaliteter og navnlig, at der gives fuld Erstatning til Vedkommende saavel for direkte som for indirekte Skade. Der kan vistnok ikke være Tvivl om, at Landsstinget, forsaavidt Lovudkastet gaar videre, end hvad der allerede er hjemlet i den gjældende Lovgivning, vil underkaste det en nøiagtig Overveielse, saaledes at paa den ene Side den Enkeltes Ret ikke uden væsentlig Grund opgives for Andres Fordeles Skyld, men paa den anden Side, at Lovens Maal, en virkelig Forbedring af Bandlovgivningen kan naas. Efter det Indtryk, jeg har faaet ved at gjøre mig bekendt med dette Lovudkast, har jeg den Opfattelse, at Kommissionen, hvis Bestemmelser i saa Henseende ere optagne i Lovudkastet, er gaaet frem med Bænsomhed og Forsigtighed, at man i det Hele har holdt sig i den gjældende Nets Fodspor og kun i enkelte Tilfælde ubvidet den bestaaende Ret. Man har ikke offeret den Enkeltes Ret, uden hvor det var offentlige Interesser, hvorom det dreiede sig, som ikke kunde fremmes ad anden Vej, og hvis Fordele maatte siges at opveie de Tab og Ulemper, som kunde opstaa for den Enkelte. Man har dernæst ogsaa valgt en Frensgangsaade i de enkelte Tilfælde, som maa afgive Betyggelse mod overlede Beslutninger, idet der steds er paabudt Forsøg paa mindelig Overenskomst, inden man skrider til Evang eller Expropriation, og naar denne har viist sig uundgaelig, er der overalt i de enkelte Tilfælde fastsat fuldstændig Erstatning, som skal bestemmes af

en sagtyndig og upartist Autoritet, nemlig Landvæsenkommissionen, forsaavidt Sagen ikke efter sin øvrige Betskaffenhed maatte siges at henhøre under de almindelige Domstole. Det vil imidlertid vise sig, at de forskellige Tilfælde, hvor dette Principspørgsmaal kommer frem, ikke ere af ganske ensartet Natur. Der er nemlig Tilfælde, navnlig i Materien om Bands Afledning, hvor det er vedkommende kommunale Autoritet, der forlanger Evang eller Expropriation anvendt. Saaledes efter §§ 8, 9 og 10, naar den tilsynshavende Kommunalbestyrelse forlanger Regulering af et offentligt Vandløb, og Landvæsenkommissionen, som tilkaldes i den Anledning, paabyder Magelæg eller Omdelinger af mindre Soddstykker, som ere blevne frastaarne ved Rettelser af Bugter. Sigeledes efter §§ 29 og 30, naar den tilsynshavende kommunale Bestyrelse holder for, at en Mølle eller et Vandværk skal nedlægges for at fremme en bedre Bandafledning. I flige Tilfælde synes der at kunne være mindre Fare for at admittere Evang imod den Enkelte, idet det dog vel kan forudsættes, at den offentlige Autoritet ikke vil skride dertil, uden hvor det efter samtlige foreliggende Omstændigheder maa siges at være nødvendigt. Der er dernæst Tilfælde, hvor det er givet, at den Enkelte, om hvis Ret der bliver Tale, vil have samme Fordel af et Foretagende, som de Andre, der ønske det sat i Gang, men desuagtet modsætter sig det. Hvis nu hans Modstand hidrører fra ligesrem Uvillie eller Stivsin, vilde det være ubilligt, om han af den Grund kunde modsætte sig et Foretagende, hvortil der er knyttet større og vigtigere Interesser; men selv hvor dette ikke er Tilfældet, saa at han har virkelige Grunde, hvorfor han modsætter sig Foretagendet, tror jeg dog ikke det vilde være rigtigt at fastsætte, at han skulde have ubetinget Afgang til at forhindre et slikt Foretagende. Det er klart, at det i mange Tilfælde ikke vil kunne undgaaes, at det alene maa bero paa et praktisk Skøn af Landvæsenkommissionen, hvad man efter de foreliggende Omstændigheder maa bestemme sig for. Exempler paa de sidste Tilfælde forekomme i Lovforslaget, naar der er Tale om Dannelsen af et Engvandsingsinteressentskab, som flere ønske at sætte i Værk, og naar det, for at dette kan komme i Stand, er nødvendigt at føre en større Kanal over flere Lodsseieres Torder; det hænder undertiden, at en eller flere af disse Lodsseiere have modsat sig Kanalen over deres Torder, skjøndt disse ere saaledes beliggende, at de vilde kunne have den samme Fordel af Engvandsingsanlægget som de andre Lodsseiere, som ønske det fremmet. Jeg tror ikke, at der her, hvor det er givet, at den Enkelte kan have samme Fordel af Foretagendet som de Andre, kan være Fare til Stede ved at admittere Evang. Derimod i de Tilfælde, hvor det ikke alene er Private, som forlange Foretagendet fremmet, men hvor ogsaa den Enkelte, om hvis